Wij Gustaff medh Gudz nådhe, Swerigis, Götis och Wendis ...

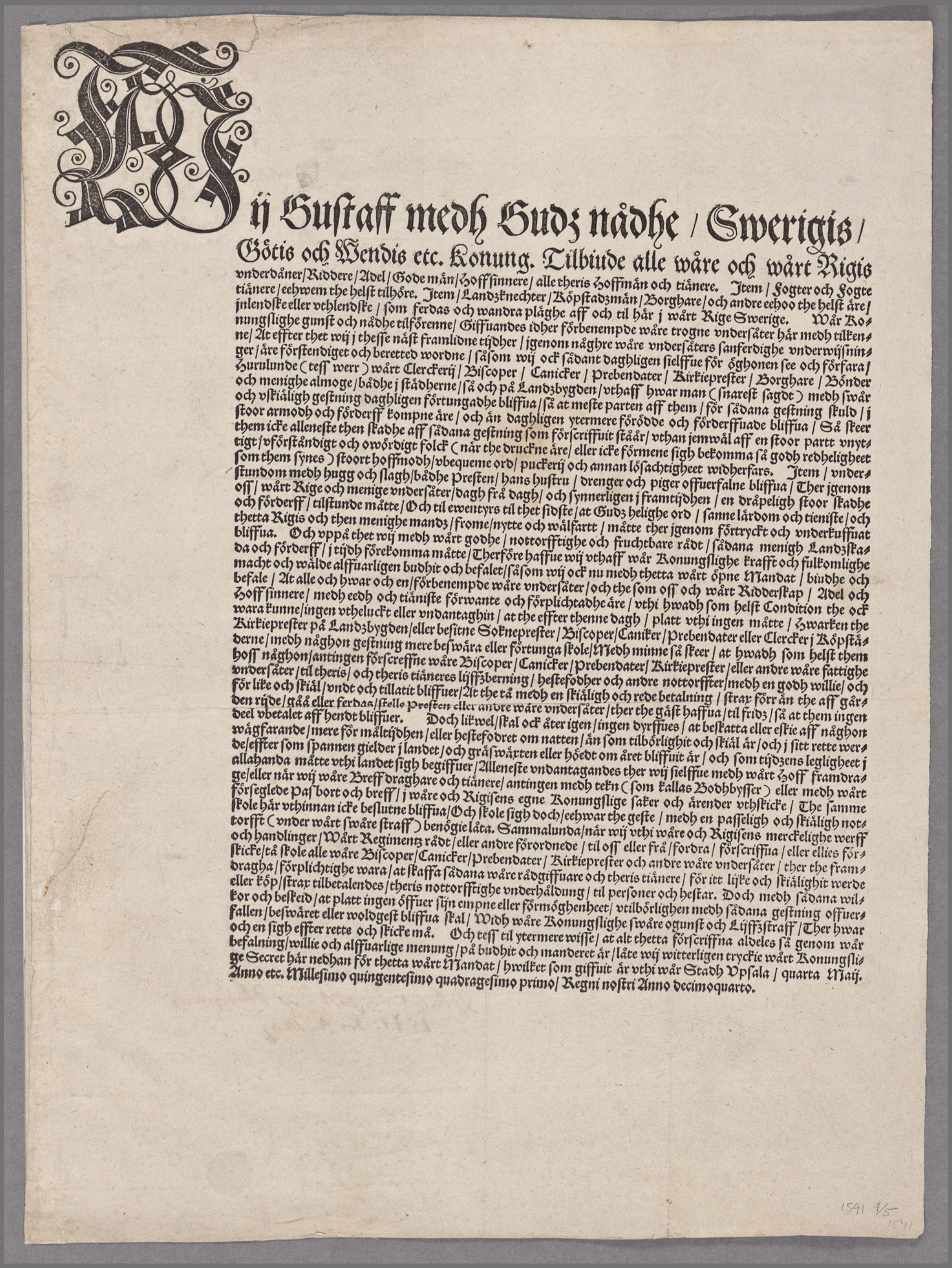

Wij Gustaff medh Gudz nådhe / Swerigis / Götis och Wendis etc. Konung. Tilbiude alle wåre och wårt Rigis vnderdåner / Riddere / Adel / Gode mån / Hoffsinnere / alle theris Hoffmån och tiånere. Item / Fogter och Fogte tiånere / eehwem the helst tilhöre. Item / Landzknechter / Köpstadzmån / Borghare / och andre eehoo the helst åre / jnlendske eller vthlendske / som ferdas och wandra plåghe aff och til hår j wårt Rige Swerige. Wår Konungslighe gunst och nådhe tilförenne / Giffuandes idher förbenempde wåre trogne vndersåter hår medh tilkenne / At effter thet wij j thesse nåst framlidne tijdher / jgenom någhre wåre vndersåters sanferdighe vnderwijsninger / åre förstendiget och beretted wordne / såsom wij ock sådant daghligen sielffue för öghonen see och förfara / Hurulunde (tess werr) wårt Clerckerij / Biscoper / Canicker / Prebendater / Kirkieprester / Borghare / Bönder och menighe almoge / bådhe j ståderne / så och på Landzbygden / vthaff hwar man (snarest sagdt) medh swår och vskiåligh gestning daghligen förtungadhe bliffua / så at meste parten aff them / för sådana gestning skuld / j stoor armodh och förderff kompne åre / och ån daghligen ytermere förödde och förderffuade bliffua / Så skeer them icke allenest then skadhe aff sådana gestning som förscriffuit ståår / vthan jemwål aff en stoor partt vnytigt / vförståndigt och owördigt folck (når the druckne åre / eller icke förmene sigh bekomma så godh redheligheet som them synes) stoort hoffmodh / vbequeme ord / puckerij och annan lösachtigheet widherfars. Item / vnderstundom medh hugg och slagh / bådhe Presten / hans hustru / drenger och piger offuerfalne bliffua / Ther jgenom oss / wårt Rige och menige vndersåter / dagh frå dagh / och synnerligen j framtijdhen / en dråpeligh stoor skadhe och förderff / tilskunde måtte / Och til ewentyrs til thet sidste / at Gudz helighe ord / sanne lårdom och tieniste / och thetta Rigis och then menighe mandz / frome / nytte och wålfartt / måtte ther jgenom förtryckt och vnderkuffuat bliffua. Och vppå thet wij medh wårt godhe / nottorfftighe och fruchtbare rådt / sådana menigh Landzskada och förderff / j tijdh förekomma måtte / Therföre haffue wij vthaff wår Konungslighe krafft och fulkomlighe macht och wålde alffuarligen budhit och befalet / såsom wij ock nu medh thetta wårt öpne Mandat / biudhe och befale / At alle och hwar och en / förbenempde wåre vndersåter / och the som oss och wårt Ridderskap / Adel och Hoff sinnere / medh eedh och tiåniste förwante och förplichtadhe åre / vthi hwadh som helst Condition the ock wara kunne / ingen vtheluckt eller vndantaghin / at the effter thenne dagh / platt vthi ingen måtte / Hwarken the Kirkieprester på Landzbygden / eller besitne Soknepresters / Biscoper / Caniker / Prebendater eller Clercker j Köpståderne / medh någhon gestning mere beswåra eller förtunga skole / Medh minne så skeer / at hwadh som helst them hoss någhon / antingen förscreffne wåre Biscoper / Canicker / Prebendater / Kirkieprester / eller andre wåre fattighe vndersåter / til theris / och theris tiåneres lijffzberning / hestefodher och andre nottorffter / medh en godh willie / och för like och skiål / vndt och tillatit bliffuer / At the tå medh en skiåligh och rede betalning / strax förr ån the aff gården rijde / gåå eller ferdas / skole Presten eller andre wåre vndersåter / ther the gåst haffua / til fridz / så at them ingen deel vbetalet aff hendt bliffuer. Doch likwel / skal ock åter igen / ingen dyrffues / at beskatta eller eskie aff någhon wågfarande / mere för måltijdhen / eller hestefodret om natten / ån som tilbörlighit och skiål år / och j sitt rette werde / effter som spannen gielder j landet / och gråswårten eller höedt om året bliffuit år / och som tijdzens legligheet j allahanda måtte vthi landet sigh begiffuer / Allenest vndantagandes ther wij sielffue medh wårt Hoff framdrage / eller når wij wåre Breff draghare och tiånere / antingen medh tekn (som kallas Bodhbysser) eller medh wårt förseglede Pasbort och breff / j wåre och Rigisens egne Konungslige saker och årender vthskicke / The samme skole hår vthinnan icke beslutne bliffua / Och skole sigh doch / eehwar the geste / medh en passeligh och skiåligh nottorfft (vnder wårt swåre straff) benögie låta. Sammalunda / når wij vthi wåre och Rigisens merckelighe werff och handlinger / Wårt Regimentz rådt / eller andre förordnede / til oss eller frå / fordra / förscriffua / eller ellies förskicke / tå skole alle wåre Biscoper / Canicker / Prebendater / Kirkieprester och andre wåre vndersåter / ther the framdragha / förplichtighe wara / at skaffa sådana wåre rådgiffuare och theris tiånere / för itt lijke och skiålighit werde eller köp / strax tilbetalendes / theris nottorfftighe vnderhåldung / til personer och hestar. Doch medh sådana wilkor och beskeid / at platt ingen öffuer sijn empne eller förmöghenheet / vtilbörlighen medh sådana gestning offuerfallen / beswåret eller woldgest bliffua skal / Widh wåre Konungslighe swåre ogunst och Lijffzstraff / Ther hwar och en sigh effter rette och skicke må. Och tess til ytermere wisse / at alt thetta förscriffna aldeles så genom wår befalning / willie och alffuarlige menung / på budhit och manderet år / låte wij witterligen tryckie wårt Konungslige Secret hår nedhan för thetta wårt Mandat / hwilket som giffuit år vthi wår Stadh Vpsala / quarta Maij. Anno etc. Millesimo quingentesimo quadragesimo primo / Regni nostri Anno decimoquarto.

SOT // 82Aa 14/1 Ligg. Fol. F1700 Bland. / Kungl. förordningar -1599

Tillkomstår 1541

Digitaliserad år 2016

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

Wij Gustaff medh Gudz nådhe / Swerigis / Götis och Wendis etc. Konung.

Tilbiude alle wåre och wårt Rigis
vnderdåner/Riddere/Adel/Gode mån/Hoffsinnere/ alle theris Hoffmån och tiånere. Jtem / Fogter och Fogte
tiånere/eehwem the helst tilhöre. Jtem / Landzknechter/Köpstadzmån/Borghare/och andre eehoo the helst åre/
jnlendske eller vthlendske / som ferdas och wandra plåghe aff och til hår j wårt Rige Swerige. Wår Ko-
nungslighe gunst och nådhe tilförenne/ Giffuandes idher förbenempde wåre trogne vndersåter hår medh tilken-
ne/ At effter thet wij j thesse nåst framlidne tijdher / jgenom någhre wåre vndersåters sanferdighe vnderwijsnin-
ger / åre förstendiget och beretted wordne / såsom wij ock sådant daghligen sielffue för öghonen see och förfara/
Hurulunde (tess werr) wårt Clerckerij / Biscoper / Canicker / Prebendater / Kirkieprester / Borghare / Bönder
och menighe almoge / bådhe j stådherne / så och på Landzbygden / vthaff hwar man (snarest sagdt) medh swår
och vskiåligh gestning daghligen förtungadhe bliffua / så at meste parten aff them / för sådana gestning skuld / j
stoor armodh och förderff kompne åre / och ån daghligen ytermere förödde och förderffuade bliffua / Så skeer
them icke alleneste then skadhe aff sådana gestning som förscriffuit ståår/ vthan jemwål aff en stoor partt vnyt-
tigt / vförståndigt och owördigt folck (når the druckne åre/ eller icke förmene sigh bekomma så godh redheligheet
som them synes) stoort hoffmodh / vbequeme ord/ puckerij och annan lösachtigheet widherfars. Jtem / vnder-
stundom medh hugg och slagh/bådhe Presten/ hans hustru / drenger och piger offuerfalne bliffua / Ther jgenom
oss / wårt Rige och menige vndersåter/dagh frå dagh/ och synnerligen j framtijdhen / en dråpeligh stoor skadhe
och förderff / tilstunde måtte / Och til ewentyrs til thet sidste / at Gudz helighe ord / sanne lårdom och tieniste / och
thetta Rigis och then menighe mandz / frome/nytte och wålfartt / måtte ther jgenom förtryckt och vnderkuffuat
bliffua. Och vppå thet wij medh wårt godhe / nottorfftighe och fruchtbare rådt / sådana menigh Landzska-
da och förderff / j tijdh förekomma måtte / Therföre haffue wij vthaff wår Konungslighe krafft och fulkomlighe
macht och wålde alffuarligen budhit och befalet/såsom wij ock nu medh thetta wårt öpne Mandat / biudhe och
befale / At alle och hwar och en / förbenempde wåre vndersåter / och the som oss och wårt Ridderskap / Adel och
Hoffsinnere/ medh eedh och tiåniste förwante och förplichtadhe åre / vthi hwadh som helst Condition the ock
wara kunne/ingen vthelucht eller vndantaghin / at the effter thenne dagh / platt vthi ingen måtte / Hwarken the
Kirkieprester på Landzbygden/eller besitne Sokneprester / Biscoper/Caniker/Prebendater eller Clercker j Köpstå-
derne / medh någhon gestning mere beswåra eller förtunga skole/Medh minne så skeer / at hwadh som helst them
hoss någhon/antingen förscreffne wåre Biscoper/Canicker/Prebendater/ Kirkieprester/eller andre wåre fattighe
vndersåter / til theris/ och theris tiåneres lijffzberning / hestefodher och andre nottorffter/medh en godh willie/ och
för like och skiål / vndt och tillatit bliffuer/At the tå medh en skiåligh och rede betalning / strax förr ån the aff går-
den rijde / gåå eller ferdas / stelle Presten eller andre wåre vndersåter / ther the gåst haffua / til fridz / så at them ingen
deel vbetalet aff hendt bliffuer. Doch likwel/skal ock åter igen / ingen dyrffues / at beskatta eller eskie aff någhon
wågfarande / mere för måltijdhen / eller hestefodret om natten / ån som tilbörlighit och skiål år / och j sitt rette wer-
de/effter som spannen gielder j landet / och gråswårten eller höedt om året bliffuit år / och som tijdzens legligheet j
allahanda måtte vthi landet sigh begiffuer / Alleneste vndantagandes ther wij sielffue medh wårt Hoff framdra-
ge/eller når wij wåre Breff draghare och tiånere/ antingen medh tekn (som kallas Bodhbysser) eller medh wårt
förseglede Pas bort och breff / j wåre och Rigisens egne Konungslige saker och årender vthskicke / The samme
skole hår vthinnan icke beslutne bliffua/Och skole sigh doch/eehwar the geste / medh en passeligh och skiåligh not-
torfft (vnder wårt swåre straff) benögie låta. Sammalunda/når wij vthi wåre och Rigisens merckelighe werff
och handlinger / Wårt Regimentz rådt / eller andre förordnede / til oss eller frå / fordra / förscriffua / eller ellies för-
skicke / tå skole alle wåre Biscoper/Canicker/Prebendater / Kirkieprester och andre wåre vndersåter / ther the fram-
dragha / förplichtighe wara / at skaffa sådana wåre rådgiffuare och theris tiånere / för itt lijke och skiålighit werde
eller köp / strax tilbetalendes / theris nottorfftighe vnderhåldung / til personer och hestar. Doch medh sådana wil-
kor och beskeid / at platt ingen öffuer sijn empne eller förmöghenheet/ vtilbörlighen medh sådana gestning offuer-
fallen / beswåret eller woldgest bliffua skal / Widh wåre Konungslighe swåre ogunst och Lijffzstraff / Ther hwar
och en sigh effter rette och skicke må. Och tess til ytermere wisse / at alt thetta förscriffna aldeles så genom wår
befalning / willie och alffuarlige menung / på budhit och manderet år / låte wij witterligen tryckie wårt Konungsli-
ge Secret hår nedhan för thetta wårt Mandat / hwilket som giffuit år vthi wår Stadh Vpsala / quarta Maij.
Anno etc. Millesimo quingentesimo quadragesimo primo / Regni nostri Anno decimoquarto.

1541 4/5
1541

Placat om gäst- och Skiützning
1541. den 4. Maij.